

RATNA VEŠTINA KAO ELEMENT ODNOSA SNAGA

Jedna opšta zakonitost vojne nauke kaže da uspeh u borbi zavisi prevashodno od odnosa snaga. Ali, to ne znači da je brojna nadmoćnost u ljudstvu i borbenim sredstvima, ma koliko bila velika, dovoljna za postizanje uspeha. Daleko od toga da neko umanjuje značaj brojne nadmoćnosti (u snagama i sredstvima) koji joj pripada po prirodi stvari. Kao što u proizvodnji ljudi i sredstva za rad predstavljaju osnovne činioce, tako ljudski i materijalni faktor i u ratu predstavljaju one bitne elemente kojima se gradi pobeda. No, oni nisu jedini, i ne uvek najvažniji. Zavisno od uslova u kojima se razvijaju borbena dejstva, brojnom nadmoćnošću, kada je i višestruka, može se postići vrlo malo.

Stoga procena situacije radi donošenja odluke samo na bazi brojne nadmoćnosti, koja se najčešće proračunava mehaničkim zbrajanjem i upoređivanjem »golih« brojki, nije potpuna ni tačna. Čak kada se uzmu u obzir i borbena vrednost trupa (u prvom redu moralna vrednost) i celokupni potencijali društva i njihov odnos prema prostoru i vremenu, to još nije potpuno izražen odnos snaga. Tek kada se svemu tome doda čovekova subjektivna delatnost u ratu, kada se u proračun odnosa snaga uvede i RATNA VEŠTINA kao poseban element tog odnosa, može se govoriti o valjanosti tog računa.

Tu tezu gotovo da i ne treba dokazivati. Ona je već mnogo puta potvrđena u ratnoj praksi. Počev od trećeg milenijuma pre naše ere, kada su Sumeri uspeli da se odupru jačim i mnogobrojnijim Akadijcima, pa preko mnogih narodnih buna i ustanaka, uspešnog otpora Napoleonu u Španiji, Tirolu i Rusiji i fašističkim trupama ovde na našem tlu, pa sve do Alžira, Angole, Vijetnama, Kambodže i Laosa, izgrađivalo se saznanje o tome kako se može boriti protiv nadmoćnijeg neprijatelja, saznanje do kojeg se dolazilo ličnim i istorijskim iskustvom, koje se danas podiglo na stepen naučnog saznanja i zakonitosti.

Istoričari XVIII veka ni u najopširnijim delima nisu prikazivali brojni odnos snaga u bitkama i ratovima. Čak ni Masenbah u svojim kritičkim razmatranjima o pruskim ratovima 1793. i 1794. godine u Vogeziima ne kaže ni reči o jačini trupa. Sama ta činjenica govori da se dugo vremena jačina oružanih snaga nije uzimala kao glavni faktor u borbi. Ona to, u stvari, nije ni bila. To potvrđuju mnogi primeri iz kasnijeg perioda, kada su istoričari pedantno beležili brojni odnos snaga zaraćenih strana.¹

Takvih primera ima dosta i u novijoj istoriji ratova. Poznato je kakav je bio odnos snaga u živoj sili i tehnici na našem ratištu u NOR-u.

U junu 1942. Kozara je, na primer, imala snage od pet bataljona sa 3500 naoružanih boraca, 2 aviona, 2 tenka i nekoliko topova. Na te snage ustremili su se Nemci, ustaše i domobrani sa oko 50.000 vojnika do zuba naoružanih najmodernijim oružjem. Pa ipak Kozara je ostala nepokorena. Uprkos velikim gubicima naročito civilnog stanovništva, posle ofanzive snage Kozare su se multiplicirale.

Sa Kozare Nemci su promenili smer ofanzive prema Fruškoj gori. Između 25. i 31. avgusta 1942. neprijateljeve snage u jačini od 18.000 vojnika, ne računajući mađarsku kraljevsku dunavsku flotu, krenule su koncentrično sa više pravaca prema grebenu Fruške gore u nameri da opkole i unište Fruškogorski i Podunavski partizanski odred, koji zajedno nisu brojali više od 465 boraca. Te snage okupatora udarile su u prazno.

U bici na Sutjesci sedam nemačkih divizija (117.000 vojnika specijalno opremljenih i organizovanih za ratovanje u brdskim i planinskim predelima), podržano sa 160 aviona, krenulo je sa kružne osnovice protiv 19.700 partizana svrstanih u tri divizije i jednoj operativnoj grupi, s ciljem da opkole i unište glavnu operativnu grupu i VŠ u kanjonu Tare i Pive. Poznat je ishod i te bitke.

Moglo bi se navesti još mnogo primera o tome kako su brojno i tehnički inferiornije snage uspevale da odole pritisku nadmoćnijeg

---

¹ Fridrih Veliki je sa 30.000 ljudi kod Lojtene tukao 80.000 Austrijanaca, a kod Rosbaha sa 25.000 ljudi — 50.000 savezničkih vojnika. Napoleon je kod Austerlica sa oko 50.000 boraca i 90 topova potukao savezničke snage koje su brojale 86.000 ljudi i 200 topova. Ali, i sam Napoleon je bio tučen od Rusa kada je bio dvostruko jači. Njegova armija brojala je 600.000 ljudi, a Rusa je bilo svega 300.000. Napoleon je izgubio rat u Rusiji bez ijedne izgubljene bitke. U borodinskoj bici Francuzi su pretrpeli velike gubitke: imali su oko 50.000 mrtvih i ranjenih. Na osnovu takvih podataka površan komandant bi mogao zaključiti kako mu sve dobro ide i kako treba angažovati sve snage radi konačnog uspeha u bici. Međutim, Kutuzov je odstupio posle prvog dana bitke, ocenjujući da bi sledećeg dana ruska armija mogla biti razbijena i poražena. Napoleon je o toj bici rekao da su se »Francuzi pokazali dostojni da izvojuju pobeđu, a Rusi da ne budu pobedeni«.

neprijatelja i da izvojuju pobjedu. Ali, svaki taj primer, uzet pojedinačno, sam za sebe ne može biti valjan argument za naučno zaključivanje. Međutim, svi ti primeri uzeti skupa (i mnogi drugi koje nismo pomenuli, i mnogi koji nigde nisu zabeleženi) sasvim izvesno odražavaju zakonitu pojavu.

Naša koncepcija opštenarodnog odbrambenog rata ima izvorište upravo u naučnoj sintezi sopstvenih iskustava iz NOR-a i iskustava drugih naroda koji su se u prošlosti uspešno suprotstavljali i pobeđivali nadmoćnijeg protivnika i koji dan-danas uspešno vode rat protiv jedne od tehnički najopremljenijih armija u svetu.

Sušтина борбе у којој се sukobljavaju две volje u stvari se svodi na to da se obezbedi sloboda akcije za sebe i da se ta sloboda uskrati protivniku. Onaj koji je dovoljno jak da u konkretnoj borbenoj akciji upotrebi onoliko snaga i sredstava koliko mu je potrebno da parališe dejstvo suprotne strane i da pri tom ostavi još dovoljno snaga u rezervi za svaku eventualnost, nastojeće da ostvari slobodu akcije na jednostavan način, bez preteranog kombinovanja.

Međutim, ona strana koja ne može računati na nadmoćnost u snagama i sredstvima, a u savremenim borbenim sredstvima, pre svega moraće da se bori za slobodu akcije kombinovanjem snagama kojima raspolaže. Smisao tog kombinovanja jeste u tome da se svesnom ljudskom akcijom stvore uslovi u kojima će najintenzivnije delovati oni ratni zakoni koji nam idu naruku, ili će u najboljem slučaju njihov međusobni odnos u kompleksnom delovanju biti takav da radi za nas. Mada su društveni zakoni, a među njima i zakoni rata, objektivni kao i prirodni, mada postoje i deluju nezavisno od čovekove volje i saznanja, oni, za razliku od prirodnih zakona, nisu egzaktni, već zakoni verovatnoće koji postoje i djeluju samo na bazi uslova stvorenih ljudskom delatnošću.

Polazeći od toga saznanja, mi smo tako izgradili i organizovali oružane snage (one se uistinu mogu poistovetiti sa celokupnim naoružanim narodom), da same po sebi dobrim delom već određuju te uslove. Te snage sadrže velike mogućnosti za stvaranje takvih borbenih uslova na našem ratištu koji će nam u svim fazama rata obezbediti slobodu akcije. Te mogućnosti se realizuju, pored ostalog, načinom upotrebe snaga, tj. racionalnim kombinovanjem njihovim elementima. Otuda se ratna veština javlja ne samo kao više ili manje pogodeni subjektivni izraz objektivnog odnosa snaga, već i kao značajan element tog odnosa.

Sasvim je izvesno (tome nas uče ratna iskustva, naša i stranih armija) da nijedan od faktora oružane borbe ne može sam po sebi

rešiti njen ishod. Ako neprijatelj, na primer, ima prednost u tehničkim sredstvima, to nikako ne znači da mu je time zagarantovan uspeh.

Francuski vojni teoretičar general Bofr, koji ima i veliko ratno iskustvo, u vezi s tim kaže: »Može se pokazati da ta prednost (u tehnicima) bude uzaludna ako se ona upotrebi za račun loše strategije... Setimo se, na primer, naših nedavnih iskustava u Alžiru: da li su nam naše moderno naoružanje i oprema omogućili da izvojujemo pobjedu?«

Ali, zavisno od konkretnih uslova može biti odlučujući za ishod borbe bilo koji od dejstvujućih faktora, koji u nekoj konkretnoj situaciji, u vezi s dejstvom i ostalih faktora, daje prevagu jednom protivniku. Prema tome i subjektivni faktor, odnosno njegova ratna veština, može biti odlučujući činilac u borbi. Naravno, ne postoje optimalna taktika i operatika same po sebi, već svaka taktika i operatika, odnosno ratna veština, ima relativnu vrednost, koja zavisi i od protivnikove ratne veštine.

Upravo zbog toga svako shematizovanje i pridržavanje strogih regula i načina postupanja u borbi, ukalupljuje ratnu veštinu i lišava nas mogućnosti da, koristeći se povoljnim okolnostima, najracionalnijim postupcima, usaglašenim s konkretnim uslovima, tučemo i tehnički najmodernije naoružanog protivnika.

Taktičke vežbe i komandno-štabne ratne igre, ma koliko bile dobro organizovane i prilagođene ratnim uslovima, nikad nisu savršen eksperiment. Ali, one su nesumnjivo jedan od najvažnijih metoda naučnog istraživanja i proveravanja u praksi konceptijskih i doktrinarnih rešenja. U tom smislu poslednje komandno-štabne ratne igre i zajedničke vežbe su imale izuzetan značaj. One su nagovestile odlučujući raskid sa klasičnim shemama, s klasičnim načinom razmišljanja i ponašanja, i u isto vreme potvrdile ispravnost takve orijentacije u oblasti ratne veštine. Time je načinjen prodor naše vojne misli i veštine u širi prostor, oslobođen šablona i stega kojima nas je sputavalo i naše sopstveno iskustvo iz NOR-a, a i iskustva drugih armija, naročito velikih.

U vežbama o kojima je reč starešine su sasvim svesno »kršile« neka zvanična pravila. Jedinice operativne armije, na primer, ne brane više usku zonu ili pravac koji je omeđen kruto postavljenim granicama, već razvijaju napadnoodbrambena dejstva u širem prostoru, na kojem u isto vreme deluju partizanske i teritorijalne jedinice, čija je ukupna snaga dvostruko ili trostruko veća od snage tih jedinica operativne armije. A sve skupa one čine jedinstven odbrambeni sistem, koji, s većom ili manjom preciznošću, sinhronizovano funkcioniše.

Ukupna dejstva svih tih snaga u odbrani određenog prostora ne mogu se nazvati odbranom u klasičnom smislu te reči. Razlike između vidova borbenih dejstava na našem prostoru nisu više onako uočljive kao ranije. Sada je teško sasvim precizno odrediti kada se izvode odbrambena a kad napadna dejstva.

Međutim, može se sa sigurnošću tvrditi da ofanzivnost preovlađuje u svakom vidu dejstava pa čak i onda kada je reč o odbrani ili povlačenju — do juče tipično defanzivnim radnjama. Čak i u odbrani izrazito ravničastog rejona tokom cele dinamike odbrambenih dejstava dve trećine braniočevih snaga je aktivno delovalo. Taj dinamizam se ogledao u mnoštvu manjih gipkih, smišljenih i uslovima prilagođenih *kratkih udara* po neprijateljevim vazduhoplovnim i oklopnim snagama, između oklopnih klinova, na bokovima, spojevima i u pozadini, uz istovremeni otpor s čela. Smisao takvih taktičkih postupaka je u tome da se, izbegavajući frontalni sudar s najjačim neprijateljevim snagama kada su one u poziciji da najefikasnije dejstvuju, uz najmanje sopstvene gubitke, pogode najosetljivija mesta protivnikova i da se postignu maksimalni rezultati. Takav način dejstva, ofanzivan u suštini i raznovrstan po formi, lišen klasičnih načela i šablona, čime se oslobađaju stvaralačka misao i inicijativa, potpuno odgovaraju duhu našeg čoveka, duhu naših oružanih snaga i njihovim borbenim tradicijama.

Takav manevar snažno se manifestovao u svim pomenutim vežbama. Dok je jedna jedinica operativne vojske, na primer, izvodila odbrambena dejstva, partizanske i teritorijalne jedinice su, u istoj zoni, u sklopu iste taktičko-operativne zamisli, energično napadale protivnika sa svih strana. Isti slučaj bio je i onda kada se ista jedinica organizovano povlačila ispred napadačevih oklopnih snaga, usporevajući mu nastupanje vatrom, aktivnim dejstvima i naročito obimnim zaprečavanjem. Partizanske i teritorijalne jedinice su se za to vreme ustremljivale na bokove i pozadinu neprijateljevih napadnih kolona, sa svih strana razvlačeći ga u širinu. Što je dublje prodirao u naš prostor, agresoru je trebalo sve više snaga za odbranu, a sve manje mu ih je ostajalo za razvijanje napadnih dejstava.

U skladu s tim menjao se i opšti i relativni odnos snaga na pojedinim pravcima. Na jednom užem prostoru, na primer, na kojem su 1942. godine Nemci uspeli da u jednoj ofanzivnoj akciji obezbede odnos snaga u ljudstvu od 40:1 u svoju korist, na vežbi je taj odnos bio 1,5:1 u korist naših teritorijalnih jedinica. Teritorijalne jedinice su bile u stanju da u toku jedne noći izvedu dvadesetak napada u kojima su učestvovalе snage jačine do bataljona i to u pozadini neprijatelja koji je vršio pritisak na front.

U takvim okolnostima je bila logična i razumljiva odluka (u nekoj drugoj situaciji bila bi u najmanju ruku rizična) da se jedinica operativne vojske, koja je pred sam mrak bila nabačena na reku, zadrži još jedan dan u mostobranu, mada je i elaboratom vežbe bilo predviđeno njeno prebacivanje preko reke u toku noći. Ta jedinica je te noći, usklađujući neposredno svoja dejstva sa teritorijalnim i partizanskim jedinicama, uspela čak da izvede i tri protivnapada i da popravi svoj taktički položaj. Teritorijalne jedinice su te noći dejstvovala na tri pravca. Jedan deo napadao je iz pozadine prema frontu, drugi se obračunavao sa okupacionim trupama, a treći, najveći deo, vršio je snažan udar po komunikaciji kojom je trebalo da pristigne drugi neprijateljev ešelon. Na taj način je u znatnoj meri olakšan položaj jedinica operativne vojske u mostobranu, a i položaj snaga na drugim delovima fronta.

Pokazalo se da ni dublji prodori neprijatelja na pojedinim taktičkim pravcima nemaju više onu specifičnu težinu i posledice kakve su nekad imali. Jer, s obzirom na to da ne postoje kruti frontovi i linije, takvim prodorima odbrana ne može biti rasečena i iscepkana. Osim toga u našem rasporedu praktično i nema praznog prostora u kojem bi agresorove oklopne i mehanizovane snage mogle da se razmahnu i da dejstvima u operativnoj dubini odlučujuće utiču na ishod operacija. Kad god bi se te snage pojavile u dubini, one bi se neminovno suočavale s novim mnogobrojnim, razuđenim, ali i u isto vreme dobro povezanim, snagama operativne vojske, teritorijalnim i partizanskim jedinicama.

Savremena vojna nauka je došla do pouzdanog zaključka da u sadašnjim uslovima nema odbrane, organizovane i vođene na klasičan način, koja ne bi mogla biti probijena. Takav zaključak se temelji na realnoj proceni mogućnosti tehnički nadmoćnijeg protivnika, koji je u stanju da, na relativno malom prostoru i za kratko vreme, koncentriše velik broj oklopnih borbenih sredstava (i do pedeset na jedan kilometar fronta) i da takvom, zgusnutom snagom, uz efikasnu vatrenu podršku, izvede udar na izabranom pravcu i probije odbranu. Ne računajući druga vatrena sredstva, pri takvoj koncentraciji oklopnih snaga, on može, dejstvom samo tenkovskih mitraljeza, da ostvari gustinu vatre od 20 do 30 zrna po dužnom metru fronta.

Pešadija koja je početkom prvog svetskog rata činila 80, a krajem drugog svetskog rata 40 procenata kopnene vojske, u nekim armijama postaje sve više rod koji služi za podršku oklopnih jedinica, kojima je, koliko juče, glavni zadatak bio da podržavaju pešadiju. U stvari, pešadija se postepeno preobražavala u oklopni rod. Današnja pešadijska divizija ima skoro duplo više tenkova nego što ih je imala

oklopna divizija u drugom svetskom ratu. Na svakih 30 do 60 vojnika u strukturi današnje vojske dolazi po jedno oklopljeno borbeno vozilo, dok je, recimo, u nemačkoj vojsci, koja je izbila pred Moskvu i doprla do Kavkaza, dolazilo svega jedno takvo vozilo na 1.0000 vojnika.

Iako su u nuklearnim uslovima borbeni poreci u zahvatu fronta znatno rastresitiji nego u minulim ratovima (prostorija na kojoj se razvija borbeni poredak veća je 8 do 15 puta), gustina tenkova na jednom kilometru fronta se nije smanjila, već se, naprotiv, povećala za dva i po do tri puta.

Imajući na umu takve mogućnosti protivnika i njegova načela o upotrebi snaga, otpor s čela — ispred oklopnih klinova napadača koji nastoji da »progori« odbranu, koncentrišući najveću vatrenu moć (i do 90 procenata) — izgubio je raniji značaj. U savremenim uslovima, koji se bitno razlikuju od klasičnih, otpor s čela je koristan i opravdan samo u onoj meri u kojoj je nužan i neizbežan.

Ali isto tako (pokazalo se to i na pomenutim vežbama), može se sasvim pouzdano tvrditi da su i prodori oklopnih jedinica agresora na pojedinim pravcima izgubili nekadašnji značaj. Ne samo zbog toga što oni nemaju odlučujući značaj za ishod boja i operacije, već i zbog toga što su sistemom teritorijalne odbrane najčešće i onemogućavani, bez obzira na to što ne postoje kruti frontovi. Ma koliko napadač bio jak i odlučan da prodire u dubinu teritorije, ne može to da čini bez istovremenog snažnijeg angažovanja i u širinu. A to znači da bi njegova dejstva bila znatno usporena a snage razvučene u prostoru. Dovoljan je bio i letimičan pogled na radnu kartu rukovodstva jedne vežbe u Vojvodini za vreme dinamike boja, pa da se primeti kako su dve trećine agresorovih snaga bile već toliko razvučene da im je napadna moć znatno oslabila.

Na velikom prostranstvu krupne agresorove jedinice, logikom razvoja dinamike borbe kakvu je nametnuo naš sistem opštenarodne odbrane, razbile su se na tridesetak izolovanih delova, između kojih i u pozadini kojih je ne samo na bokovima i ne samo u pozadini već i u krilu neprijateljevog borbenog rasporeda, dejstvovalo preko 200 borbenih strojeva operativne vojske, partizanskih i teritorijalnih jedinica i omladinskih odreda. Skidane su snage s fronta i prebacivane helikopterima na ugrožene bokove. Tako su se napadni klinovi postepeno pretvarali u lepeze. U takvim uslovima nije bilo moguće-preduzimati opsežnija napadna dejstva.

O tome najbolje svedoči primer sa jedne druge vežbe, na drugom prostoru. Oklopna jedinica imala je da se suprotstavi protivniku koji je bio nadmoćniji tri puta u oklopnim borbenim sredstvima i pet puta u živoj sili. Osim toga protivnik je bio izrazito nadmoćniji u

avijaciji, a raspolagao je i jakim vazdušnodesantnim snagama. Teren na kojem je trebalo da dođe do boja bio je, doduše, prilično težak za dejstvo oklopnih i mehanizovanih jedinica, ali je zato zona odbrane bila znatno dublja i šira nego obično. To su bili opšti uslovi i ujedno osnovni elementi za procenjivanje i odlučivanje o tome na koji način dejstvovati da bi se uspešno paralisala dejstva protivnika na čijoj je strani bila nadmoćnost i u živoj sili i u tehnici.

Kad bi se rukovodio klasičnim kriterijima, prema kojima bi trebao biti bar dvostruko ili trostruko jači od protivnika da bi se odlučio za napad, komandant ne bi imao šta da se dvoumi. On bi jednostavno odlučio da se brani, primenjujući elastičnu odbranu, koja ne bi imala veći cilj no da se neprijatelj što više izmori, da se dobije u vremenu, da se izvuku ispod udara i sačuvaju sopstvene snage, a protivniku eventualno nanesu što veći gubici.

Međutim, komandant je želeo mnogo više od toga. Zato je odlučio da izgradi takav sistem odbrane u kojem će doći do izražaja aktivnost jedinica. Ta aktivnost kombinovana je sa sistemom zaprečavanja, što je zadržalo i zaustavilo protivničke snage i stvaralo povoljne uslove za slobodu akcije i manevar jedinica. Za takav pothvat se odlučio bez predrasuda i kompleksa slabijeg svestan činjenice da se adekvatnim postupcima može kompenzovati nedostatak u snagama i sredstvima.

Ideja o organizovanju takve odbrane mogla bi se ukratko ovako izraziti: kombinovanjem napadno-odbrambenih dejstava, vešto se koristeći prednostima što ih pruža zemljište, primenom masovnog zaprečavanja i grupnim posedaњem zemljišta na većoj dubini — sprečiti zauzimanje prostora i spajanje protivnikovih oklopnih snaga s vazdušnim desantom koji će se, verovatno, spustiti negde u dubini, iza linije fronta.

U duhu te odluke usdelila su rešenja. Evo nekih od njih:

Odbrana je u celini bila oslobođena šablonizovanog poretka, koji se sastoji od neprekidnih, međusobno povezanih i izukršanih linija i položaja. Umesto toga manje grupe tenkova posele su gotovo sve važnije objekte u dubini odbrane usaglašavajući i veoma tesno povezujući svoja dejstva s dejstvima teritorijalnih jedinica u celovit i jedinstven napadnoodbrambeni sistem. Rezerva je bila dublje ešelonirana nego obično, jer su se imali na umu njeni mnogobrojni zadaci koji bi joj se mogli nametnuti, s obzirom na velike manevarske mogućnosti napadača vazdušnim putem i u slučaju prodora na krilima i bokovima. Zahvaljujući takvom rešenju do iznenađenja nije došlo u trenutku kada je desant spušten dublje nego što se očekivalo, jer

je rezerva ipak uspela da stigne u rejon desantiranja baš u trenutku prizemljivanja vazdušnodesantnih snaga.

Tako organizovana odbrana, u kojoj su snage razvučene u prostoru, može se na prvi pogled učiniti neefikasna, slaba, paučinasta. Međutim, samo prividno je tako. Prostor između pojedinih položaja i rejona koji je prohodan za tenkove bio je u potpunosti zaprečen. Na svim pravcima, po celoj dubini, ugrađeno je više hiljada mina u mnogobrojna minska polja na kojima se neprijatelj morao duže zadržavati, bez obzira na to što je raspolagao najsavremenijim sredstvima za razminiranje. Osim toga, »porušene« su i tri deonice puta i svi mostovi preko dveju reka koje su presecale odbrambenu zonu.

Municija i drugo što je za borbu potrebno nisu doturani u toku dinamike borbe. To je ostavljeno na pojedinim položajima i pravcima (prema planu odbrambene borbe), još u toku izvođenja priprema za odbranu. Na taj način je izbegnuto komuniciranje transportnih kolona u vreme kad su putevi bili najviše zauzeti i zakrčeni. Tehničke ekipe za remontovanje oštećenih tehničkih sredstava bile su organizovane i osposobljene tako da su mogle veoma brzo i uspešno da vrše popravke na licu mesta.

Borbeni poredak, oslobođen krute sheme, koja čvrsto vezuje snage za pojedine objekte, namećući im defanzivno ponašanje, delovao je veoma elastično i dinamično. U osam preseka situacije u toku dinamike ofanzivno je dejstvovao pretežan deo snaga. U konačnom zbiru to je bilo više od polovine svih akcija koje su preduzimate do kraja borbe. To znači da su u krilu odbrane prevladali elementi napada različitih intenziteta i oblika. Najvećim delom su to bili udari, prepadi, zasede i protivnapadi manjih delova, koji su, izuzimajući nekoliko krupnih intervencija rezerve iz dubine, uglavnom izvodile snage koje su bile u dodiru s neprijateljem. Time su izbegnuti manevri u prostoru u vreme kad je borba bila najčešća, a samim tim i gubici koji su mogli nastati od dejstava neprijateljeve avijacije.

Rezimirajući ukratko suštinu takvog načina ponašanja u borbi, mogli bismo zaključiti da je ona suprotna načelima klasične ratne veštine. Suprotno poznatim načelima fošovske škole prema kojima »bika treba hvatati za rogove«, naša koncepcija ONO najpre pogađa svojim mnogobrojnim »strelama« slaba mesta protivnika na bokovima, u pozadini . . . svuda. Ona je sva u akciji, ona svuda raspaljuje vatru, razvlači i u isto vreme slama neprijateljevu snagu po celom ratištu, sve dotle dok on ne poklekne, pa ga tek onda »hvata za rogove«.

Major

Miraš STOŽINIĆ